

3

TE U LAVA 'O LOTU KI HE TAMAI HĒVANÍ

TALATEU MA'Á E FAIAKÓ

Ke ke mateuteu fakalaumālie ke ako'i e lēsoni ko 'ení, kātaki 'o lau mo fakalaululoto ki he ngaahi me'á ni: Te tau lava 'o fakataufolofola ki he'etau Tamai Hēvaní 'o fakafou 'i he lotu. 'Oku tau talaange kiate Ia 'oku tau 'ofa Ai, 'oku tau fakamālō kiate Ia ko e ngaahi tāpuaki pea 'oku tau kole ke tokoni'i kitautolu pea mo e ni'ihi kehe 'oku faingata'a'ia. 'Oku tau faka'osi leva 'etau lotú 'i he huafa 'o Sisū Kalaisí. 'Oku hoko 'a e lotú ko e taha 'o e ngaahi tāpuaki ma'ongo'onga 'oku tau ma'u lolotonga 'etau 'i he māmaní. (Vakai Mātiu 6:9–13; Alamā 34:18–27; 3 Nifai 18:19–21.)

TEUTEÚ

- 'Omai ha fanga ki'i me'a iiki pe ngaahi fakatātā 'a ia 'oku nau fakafongā'i ha ngaahi me'a 'oku tau fakamālō'ia ai (hangē ko e vala, me'akai, folofolá mo e ngaahi alā me'a pehē) 'i ha kato lahi. Tohi'i 'i he kató 'a e "'Oku Mau Fakamālō atu [e 'Otua]". 'Omai mo e kato kehe 'oku 'i ai e ngaahi me'a mo e ngaahi fakatātā 'okú ne fakafongā'i e ngaahi me'a te tau lava ke kole 'i ha lotu (hangē ko ha fāmili fiefia, sino mālohi, 'ofa mo e ngaahi alā me'a pehē). Tohi'i 'i he kato ko 'ení "Kātaki 'o Tāpuaki'i Kimautolu."
- Faka'ilonga'i 'a e peesi 106 'i he tohi lēsoni ko 'ení ke faingofua ha'o toe huke ki a'i.

NGAAHI 'EKITIVITĪ KE AKO MEI AÍ

Kamata'aki ha 'ekitivitī fakatahataha. Ki ha ngaahi fakakaukau, vakai ki he peesi 3.

Lotu Fakaafe'i ha taha 'o e fānaú ke ne fai 'a e fua lotú.

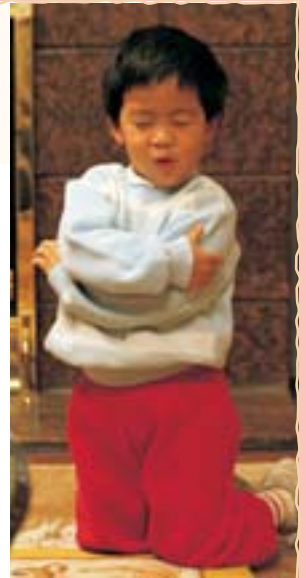
Ngaahi Fakatātā Faka'alí'ali 'a e fakatātā 'o e ki'i tamasi'i ko Sisú 'i He'ene lotú (peesi 18). Talaange ki he fānaú ko ha fakatātā 'eni 'o e lotu 'a Sisú 'i He'ene kei si'i. Faka'alí'ali 'a e fakatātā 'o ha ki'i tamasi'i 'oku lotu (peesi 18). Fakamatala'i ange ko e taimi ko ia 'oku tau lotu a'i 'oku tau fakataufolofola ai ki he Tamai Hēvaní; 'oku tau kamata'aki 'etau lea 'o pehē, "E Tamai Hēvani." Fakaafe'i 'a e fānaú ke nau lea, "E Tamai Hēvani."

Talaange ki he fānaú 'oku hoko leva 'etau fakamālō kiate Ia koe'uhí ko hotau ngaahi tāpuaki. 'Ai ha taha 'o e fānaú ke ne fili ha me'a mei he kato 'oku tohi'i ai 'a e "'Oku Mau Fakamālō atu ki he 'Afiona." Lea'aki e, "'Oku Mau Fakamālō atu ki he 'Afiona koe'uhí ko 'emau [hingoa 'o e me'a na'e fili 'e he ki'i tamasi'i pe ta'ahiné]." Fakaafe'i 'a e fānaú ke nau lea, "'Oku Mau Fakamālō atu ki he 'Afiona". Toutou fai e 'ekitivitī kae 'oua kuo 'osi kotoa e ngaahi nāunaú 'i hono fili. Talaange leva ki he fānaú ko e hokó leva 'oku tau kole ki he Tamai Hēvaní ha ngaahi tāpuaki pea toe fai 'a e 'ekitivitī 'aki 'a e kato 'oku tohi'i ai 'a e "Kātaki 'o Tāpuaki'i Kimautolu." Fakaafe'i 'a e fānaú ke nau lea, "Kātaki 'o tāpuaki'i kimautolu."

Faka'alí'ali 'a e fakatātā 'o Sisú 'i he peesi 106. Talaange ki he fānaú 'oku tau faka'osi 'etau lotú 'aki 'etau lea, "I he huafa 'o Sisū Kalaisí, 'emeni." Fakaafe'i 'a e fānaú ke lea fakataha mo koe.

Veesi 'Ekitiviti Toe lau 'a e veesi 'ekitivitī ko 'ení pea fakaafe'i 'a e fānaú ke kau fakataha mo koe:

'Oku ou kamata 'aki 'eku pehē "E Tamai Hēvaní"; (*ai e fo'i tuhu 'e taha ki 'olunga—tauhi pē ke tu'u ma'u e 'ulu tuhú 'i he kotoa e 'ekitivitī lau māú*)
'Oku ou fakamālō kiate Ia 'i he ngaahi tāpuaki kuó Ne foaki maí; (*ai e fo'i tuhu fika uá ki 'olunga*)

NGAAHI TOKONI FAKAFIAKÓ

Lotu: Te ke lava 'o fai ha me'a lahi ke tokoni ki he fānaú ke nau ongo'i 'apasio 'i he'enau teuteu ke lotú. Fakatātā 'aki eni, fakamanatu kiate kinautolu ke nau tangutu fakalongolongo pea künima. Te ke lava foki 'o ako'i 'a e lea 'o e lotú, tokoni'i kinautolu ke nau ngāue'aki 'a e ngaahi lea faka'apa'apa hangē ko e 'Afiona mo e 'E Ho'ó 'Afio, ke ne fetongi 'a e koe mo e ho'ó. Kae 'oua leva kuo nau ngāue'aki pē 'i he'enau lea pē 'anautolu, te ke lava ke lau ange ka nau angimui he taimi 'oku nau lotu a'i.

Faka'ai'ai Ke Nau Lea Mai: 'Oku mahu'inga 'a e tō ho le'ó, sio ho matá mo ho'ó tō'ongá 'i he taimi ako'i. 'I he taimi te ke kole ai ke nau lea mai, sio ki he fānaú pea lea'aki 'i ha le'ó faka'ai'ai hangē ko e, "Te ke lava 'o lea, "Oku mau fakamālō atu ki he 'Afiona?" Fakamālō'ia'i e fānaú 'i he'enau kau maí.

Pea 'i he loto fakatōkilalo 'oku ou kole kiate Ia 'a e ngaahi me'a 'oku ou fie ma'ú, (*ai e fo'i tuhu fika tolú ki 'olunga*)
 'I he Huafa 'o Sisū Kalaisi, 'Emeni. (*ai ki 'olunga e fo'i tuhu fika faá*)
 ["I Pray in Faith," *Children's Songbook*, 14]

Faka'osi Fakamanatu ki he fānaú ko e taimi 'oku nau lotu aí 'oku nau fakataufolofola ai ki he Tamai Hēvaní. Fai ho'oku fakamo'óni 'oku fanongo mai 'a e Tamai Hēvaní ki he'etau ngaahi lotú.

Lotu Fakaafe'i ha taha 'o e fānaú ke ne fai 'a e fua lotú.

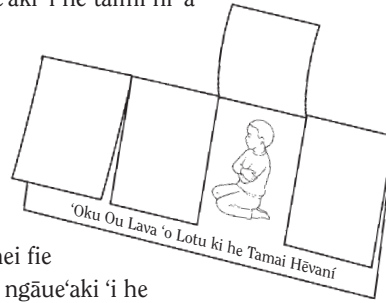
NGAAHI 'EKITIVITĪ KE FILI MEI AÍ

TEUTEÚ *Ki he 'ekitivitī tohi ke huke:* Paaki 'a e tatau 'o e fakatātā 'i he peesi 19. Valivali kapau 'oku fie ma'u. Ngaahi ha ki'i tohi ke huke, 'aki hano kosi 'i he ngaahi laine kuo faka'ilonga'i pea pelu mālohi e ngaahi laine motu-motú.

Ki he talanoa he folofolá: Lau 'a e tohi 'a 'Inosi 1:1–8 pea mateuteu ke fakamatala'i nounou 'a e talanoa ma'á e fānaú. 'Omai ha tatau 'o e Tohi 'a Molomoná. Faka'ilonga'i 'a e tohi 'a 'Inosi vahe 1, ke faingofua ha'oe toe huke ki ai.

Ki he 'ekitivitī valivali: 'Ai ha tatau 'o e fakatātā 'i he peesi 19 ke valivali e fānaú kotoa. Kosi 'i he ngaahi laine kuo faka'ilonga'i mālohí ki mu'a pea toki kamata 'a e nesilií.

Tohi ke Huke Toe fai 'a e ngaahi fakahinohino 'i he peesi 16 kau ki he me'a 'oku tau lea'aki he taimi 'oku tau lotu aí, ka ke ngāue'aki 'i he taimí ni 'a e tohi ke huke na'á ke teuteu'í. 'I he taimi te ke fakamatala ai 'a e konga takitaha 'o e lotú, to'o hake e takafí pe fakaafe'i ha taha 'o e fānaú ke ne to'o hake 'a e takafí. Te ke toe lava pē fokí 'o ngāue'aki 'a e tohi ke huké lolotonga ho'oe toe fakahoko 'a e 'ekitivitī lau maaui 'i he peesi 16. Te ke mei fie ma'u ke tauhi 'a e tohi ke huké ke ke ngāue'aki 'i he kalasi nesilií 'i he ngaahi uike ka hoko maf.

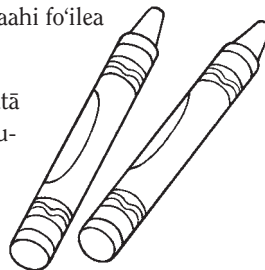

Talanoa 'i he Folofolá Fakaava 'a e Tohi 'a Molomoná ki he Tohi 'a 'Inosi vahe 1 pea fai ki he fānaú 'a e talanoa 'o e lotu 'a 'Inosí. Ko ha sippinga 'i lalo:

'I he 'aho 'e taha na'e 'alu ai 'a 'Inosi ki he vaotaá (*ai 'a e fānaú ke hiki hake ki 'olunga honau nimá 'o 'ai ke hangē pē ha fu'u 'akaú*) ke tuli manu (*ai kinautolu ke hangē 'oku nau fana ha fo'i ngahaú*). Lolotonga 'a 'ene 'i he vaotaá, na'á ne lotu ki he Tamai Hēvaní (*ai 'a e fānaú ke nau tū'ulutui pehē pē 'oku nau lotu; faka'osi 'a e talanoá lolotonga 'oku nau kei tū'ulutui*). Na'e tali 'e he Tamai Hēvaní 'a 'ene lotú pea na'e fiefia 'a 'Inosi. Na'á ne 'ilo'i kuo tāpuekina ia 'e he Tamai Hēvaní.

Lea 'aki, "Te u lava 'o lotu ki he Tamai Hēvaní." Fakaafe'i 'a e fānaú ke toutou lea'aki fakataha mo koe, ha ngaahi fo'ilea tahataha pē.

Valivali 'Ai 'a e fānaú ke nau valivali ha tatau 'o e fakatātā 'i he peesi 19. Peluki 'i he ngaahi fo'i laine motu-motú 'i he taimi te nau 'osi aí.

NGAAHI TOKONI FAKAFAIAKÓ

Fakamo'oni: Fakaha'a'i ho'oku fakamo'óni 'i ha founga mahinon-gofua mo nounou; hangē ko 'eni: "'Oku ou 'ilo'i 'oku fanongo mai 'a e Tamai Hēvaní ki he'etau ngaahi lotú."

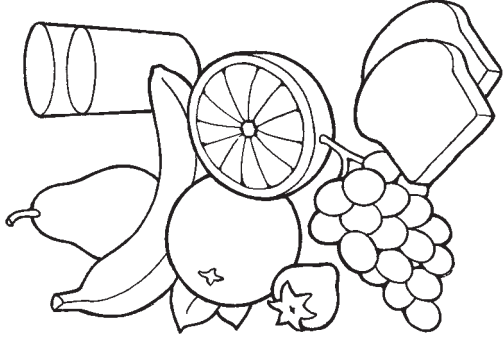
Fānau lalahi angé: Fakakaukau ke fakaafe'i 'a e fānau lalahi angé ke nau tokoni atu kiate koe hono ako'i 'a e fānau iiki angé ke lotu. 'Oku hoko 'eni ko ha founga lelei ke toe fakama'ui e me'a na'á ke ako'i.

Ngaahi talanoá: 'I he taimi 'oku fakatāta'a'i ai 'e he fānaú 'a e ngaahi konga 'i ha talanoa, oku mahino ia kiate kinautolu pea manatu'i lelei ange ia. Manatu'i 'oku totonu ke 'oua na'a fakatāta'a'i e 'Otua ko e Tamai 'i he taimi 'oku fakatāta'a'i ai ha talanoa. 'Oua 'e fakatāta'a'i 'a Sisū Kalaisi tukukehe pē 'i ha talanoa 'alo'i. (Vakai 'Oku 'Ikai Ha Ui 'e Mahū'inga Ange 'i he Faiakó, 203–04.)

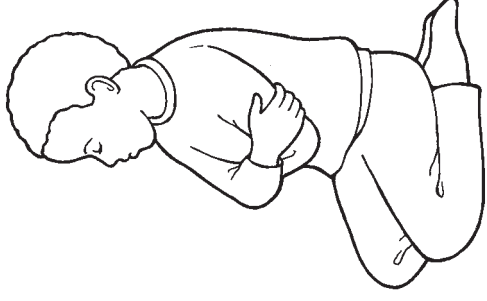
Valivali: To e fakamanatu 'a e ngaahi tefito'i mo'oni na'e ako'i 'i he lēsoni, lolotonga e valivali 'i he fānaú. 'Omai 'a e ngaahi fakakiiki 'i he ngaahi fakatāta'a pea fakamatala'i ki he fānaú 'a e me'a 'oku nau valivali. Lau 'a e ngaahi lea 'i he fakatāta'a kiate kinautolu.

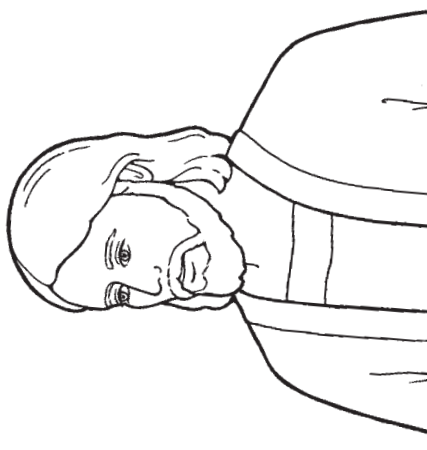
‘Oku ou
kamata‘aki
‘a e lea,
“Ko ‘emau
Tamai ‘Oku
‘i Hēvani.”

‘Oku ou fakamālō
kiate la koe‘uhí ko
e ngaahi tāpuakí.

‘Oku ou kolea
kiate la ha
ngaahi tāpuakí.

‘I he huafa ‘o Sīsū
Kalaisí, ‘emeni.

‘Oku Ou Lava ‘o Lotu ki he Tamai Hēvani